

מזמור כ' – מזמור תקומה

מזמור כ' מגלה לנו טפח אחר טפח את סיפורו. בתחילה, אנו שומעים כי את זעקתו של המשורר. אט אט אנו מבינים כי אין זו אלא זעקה הנשמעת ביום קרב ומלחמה. לכמעט לקראת סופו אנו מגלים שלא מדובר בזעקתו של אדם מן השורה, כי אם בזעקתו של לא אחר מן המנהיג: " הַזְשִׁיעַ יְהוָה מִנְּשִׁיחוֹ", הזועק בשם כל העם את זעקת המלחמה.

הפסוק הראשון במזמור (אחרי כותרת המזמור: למנצח מזמור לדוד) מהווה מעין מסגור כולל למזמור: האדם יזעק אל אלוהיו – והוא יושיע אותו. מסגור הקיים במזמורי תהילים רבים. אך חכמים, הפנו את תשומת ליבנו כי פסוק זה בכל זאת נושא מורכבת. חלקו הראשון – מדבר על ישועת אלוהים ביום צרה. ואילו חלקו השני, מדבר לכאורה על אירוע בעל משמעות רחבה יותר, שאינו ממוסגר בהקשר של יום הצרה: " יִשְׁגָּבֶךָ שָׁם אֱלֹהֵי יַעֲקֹב". ועל כן עמדו ושאלו: מה המשמעות שאנו יכולים ללמוד מצירוף שני חלקים אלו יחד לכדי פסוק אחד. וכך השיבו:

"יענך יהוה ביום צרה".
משל לאב ובן שהיו מהלכין בדרך, ונתייגע הבן,
ואמר לאב היכן היא המדינה?
אמר לו בני סימן זה יהא בידך:
אם ראית בית הקברות לפניך, הרי היא המדינה קרובה לך.
כך אמר להם הקב"ה לישראל:
אם ראיתם את הצרות שתכפו אתכם, באותה שעה אתם נגאלין,
שנאמר יענך יהוה ביום צרה ישגבך שם אלהי יעקב".

(מדרש תהילים מזמור כ' ד"ה ד' - דבר אחר)

בעת קרב נאמרות תפילות רבות. רבים הם האנשים בקרב ובעורף הלוחשים תפילה, המצפים כי המלחמה תסתיים והם או בניהם ישובו לביתם בראים ושלמים. יש הפונים בזעקה לאלוהים, ויש המקווים בלבם, יש הנוטלים סידור תפילה לידם, ויש המזילים דמעה מעיניהם. אך תפילת כולם דומה היא- כי תסתיים המלחמה, וישונו הכל לביתם בשלום.

אך חכמים במדרש הציעו לראות כאן מזמור בעל משמעות אחרת. לא עוד תפילת חרישית לאלוהים והודיה על ישועתו, כי אם שיר המבטא את האור שביתן למצוא בתוך החושך.

דברים אלו על פי רוב מקבלים משמעות מטאפיזית ותיאולוגית, לפיהן אין האור מפציע אלא לאחר חושך גדול. ואכן כך מפרשים בעלי המדרש את הדברים. ואולם אפשר להציע גם פירוש אחר. על פי פירוש זה כאשר אנו מדברים על מלחמת העם על מולדתו, על חירותו, על עמו וארצו – אנו בעת ובעונה אחת חשים תחושות שונות והפוכות. אנו שונאים את המלחמה, כואבים את הרוע שבה, חוששים ופחדים מבשורות האיוב שבכנפיה, ועל כן קוראים ומקווים שנחלץ מן הרעה במהרה ויבואו ימים שקטים ושלווים. וזהו חלקו הראשון של הפסוק: "יַעֲבֹךָ יְהוָה בְּיוֹם צָרָה". אך בה בעת אנו גם חשים גאווה, זקיפות קומה, אמונה ותקווה. שלא כמו בימי הגלות הארוכים, שבהם דמנו היה הפקר וגורלנו היה נתונים בידיהם של אחרים. שוב איננו חשים שדמנו הפקר, שוב איננו חשים כי נתונים אנו לחסדי שמיים בלבד. אלא יש בכוחנו להיקהל ולעמוד על נפשנו. וזהו חלקו השני של הפסוק: " יִשְׁגָּבֶךָ שָׁם אֱלֹהֵי יַעֲקֹב".

האם גם בקרבכם מושלים יחדיו בכיפה אחת שתי התחושות הללו?
מהן נקודות האור שאתם מוצאים בתוך הימים הקשים שאנו נתונים בהם?

למנצח מזמור לדוד:

יענף יהוה ביום צרה ישגבה שם אלהי יעקב:

ישלח עזרה מקדש ומציון יסעדה:

יזכר כל מנחתה ועולתה ידשנה: [סלה]

יתן לה כלבבה וכל עצתה ימלא:

נרננה בישועתה ובשם אלהינו נדגל ימלא יהוה כל משאלותיה:

עתה ידעתי כי הושיע יהוה משיחו יענהו משמי קדשו בגברות ישע ימינו:

אלה ברכב ואלה בסוסים ואנחנו בשם יהוה אלהינו נזכיר:

המה פרעו ונפלו ואנחנו קמנו ונתעודד:

יהוה הושיעה המלך יעננו ביום קראנו:

פעמים שכדי להבין שיר עלינו לחרוג משורותיו הכתובות בספר ולדמיין לעצמנו את האירועים המתרחשים בעולמו של המשורר אשר הובילו אותו לכתוב את המזמור.